

Historyczne rocznice

„Niepodległość i Pamięć”. Tytuł naszego czasopisma, mimo upływu trzydziestu lat, zachowuje wciąż aktualność. Dwa terminy konstruujące nazwę implikują potrzebę zajmowania się historią i współczesnością. Lato tego roku przynosi nam wiele potwierdzeń tej aktualności. Wystarczy zerknąć na spis treści najnowszego numeru, by znaleźć potwierdzenie.

Maciej Białecki wpisuje się swym artykułem biograficznym w cykl rocznicowego przypomnienia Powstania Warszawskiego. Bogdan Nowicki, lekarz z Poznania, warszawiak (po wojnie mrągowianin) z wyboru, artysta, swoją definicję niepodległości – rozumianą szeroko – wpisał w całe swoje życie zawodowe i działalność teatralną. Tekst publikowany w cyklu biografii powstańczych, wychodzi poza ramy tradycyjnych i typowych biogramów. Skrupulatnie autor przedstawia całe bogactwo losu i działania człowieka niezwykle, lekarza i osobowości kultury polskiej. Wszystko, bogato udokumentowane, zachęca do dalszych badań.

Powstanie Warszawskie jest ważną częścią realizacji programu Muzeum Niepodległości, wystarczy wspomnieć misję Muzeum Więzienia Pawiak, imprezy okolicznościowe, rocznicowe, upamiętnienia. Przygotowywany jest też album z prestiżowej serii Polskie Powstania Narodowe, z reprodukcjami nieznanymi fotografiami archiwalnych, również niemieckich, a także konferencje naukowe i wystawy. Z pewnością napiszemy o 80. rocznicy Powstania Warszawskiego w kolejnych numerach naszego kwartalnika.

Podobnie jak piszemy o trwających rocznicowych zdarzeniach związanych ze 160-leciem Powstania Styczniowego (1863–1864). Zdzisław Bieleń wraca do swojego nowego spojrzenia na działania powstańcze na Lubelszczyźnie. O ile o zwycięstwie pod Żyrzynem wiemy sporo, to już zwycięstwo pod Panasówką mniej jest znane. Bitwa pod Batorzem funkcjonuje w świadomości i historiografii, ale

zupełnie pomijana jest ocena klęski oddziałów Borelowskiego-Lelewela na Roztoczu. Tę lukę uzupełnia i zapełnia autor *Ostatniej kampanii Marcina Borelowskiego-Lelewela*.

Rocznicę Insurekcji Kościuszkowskiej przypomina Marcin Gomółka w artykule, który powstał w oparciu o pamiętnik Józefa Drzewieckiego. Wydarzenia sprzed 230 lat są nieźle już znane i opisane, warto jednak spojrzeć na doświadczenia, przeżycia i oceny bezpośredniego uczestnika, zwłaszcza z powodu naukowego komentarza, jakim opisał oryginalny tekst pracownik naukowy siedleckiej uczelni, sprawdzając też wiarygodność relacji z innymi źródłami. Trzeba przyznać, że marszałek szlachty powiatu krzemienieckiego, pułkownik Kościuszki, uczestnik bitwy pod Maciejowicami nieźle władał nie tylko szablą, ale też piórem. Fragmenty jego tekstów wydawał nawet Józef Ignacy Kraszewski. Bliżej nieznanne są pieśni układane przez Drzewieckiego, czekają nadal na odkrywcę. Może kilka tych wierszy uda się opublikować w albumie *Powstanie Kościuszkowskie*, który wyjdzie niebawem w naszym wydawnictwie naukowym. Wiele imprez rocznicowych, organizowanych wspólnie z Polską Fundacją Kościuszkowską, zostanie zapewne zrelacjonowanych w następnych numerach naszego pisma.

Marcel Kąkol w swym artykule przypomina nam kolejną rocznicę obecną w programie Muzeum Niepodległości, a więc i „Niepodległości i Pamięci” – Rok Polskiego Września 1939. Osiemdziesiąta piąta rocznica zobowiązuje.

W stylistyce rocznicowej pozostaje też artykuł Piotra Marońskiego. W listopadzie roku ubiegłego minęło 100 lat od tragicznych wydarzeń z 6 listopada 1923, kiedy to Wincenty Witos, niezwykle wcześniej zasłużony w obronie ojczyzny, twórca Rządu Obrony Narodowej, uwikłany został w tłumienie strajków robotniczych.

Tadeusz Skoczek